

Peter Skov-Jakobsens prædiken ved mindegudstjeneste for Desmond Tutu

Taler

Peter Henrik Skov-Jakobsen
Biskop

Dato

2. januar 2022

Sted

Vor Frue Kirke, Københavns
Domkirke

Omstændigheder**Prædikentekst**

Matthæusevangeliet kapitel 2, vers 1-14

1 Det er en af de mest forunderlige fortællinger, en af de smukkeste litterære konstruktioner, verden nogensinde har hørt, vi lige lyttede til. Lige siden den blev fortalt første gang, har den sluppet en længsel efter sandhed, kærlighed og retfærdighed fri i mennesker.

5

Sandheden er altid lokalt forankret. Gud blev menneske. Det var ikke bare en henrevet bemærkning eller en teologisk lærdom, et princip som menneskene havde at tage til efterretning. Når Gud bliver menneske, så er det selvfølgelig ind i en bestemt kultur, i en bestemt historisk sammenhæng. Men Matthæus gør
10 lige fra begyndelsen det samme gældende, som han slutter sit evangelium med:

"Dette er ikke for de få. Fortæl om det over alt, hvor I kommer. Husk, at Kristus er verdens centrum, universets midte, og han har været det fra tidernes morgen og vil være det til tidernes ende. Derfor tro nu ikke, at han kun tager ophold i et
15 folk, i en kultur, i et tankesæt, i en tidsalder. Her har I i sandhed at gøre med Gud, der altid viser sig og gør sig kendt i alle de kendte farver, med alle verdens toner i den fortryllende skønhed."

Der skete noget i Betlehem, og Matthæus fortæller, at nogle vise brød op, for at
20 lede efter sandheden. Lige siden har vi digtet videre på historien - vi har fabuleret indlevende om, hvad der skete.

Vores forfædre fik hurtigt fat. Når man ser på kunsthistorien, ville denne fortælling ikke slippe sit tag. De vise blev til hellige tre konger. En var fra Afrika,
25 en anden fra østen og en europæer.

Sandheden er universel. Vi diskuterer det ofte - og til tider har jeg en led fornemmelse af, at det er for at slippe for at tage stilling til alverdens urimeligheder, som man så kan lægge bag ved en opfattelse af, at det er den stærke, der vinder, og belejligt lade være med at forholde sig til brud på konventioner, menneskerettigheder, internationale aftaler.

Når vi i dag tænker på de vise mænd, er de fleste af os nået lidt længere, for vi tænker med alle regnbuens farver. Hjemme på mit køleskab hænger der et postkort, der refererer til denne fortælling. En smuk kvinde med muffedise, formentlig fra '20'erne i det forrige århundrede. Formentlig én af de første kvindesagsforkæmpere.

De få ord på kortet er: "Three wise men? Are you serious?"

Vi bliver ved med at genfortælle historien. Der blev nemlig ved denne lejlighed vakt en længsel efter en anden magt end Herodes'. De blev til tre konger, for der måtte være en anden magt i verden. Én, der ikke bare imponerer og truer. Én, der ikke skaber magtesløshed og undertvingelse. Én, der ikke skaber lidelse og spreder ondskab. Én, der ikke regerer ved frygt og diktat.

Den magt må findes, og derfor beder vi også dagligt om den. Vi ved, at det er den magt, Guds rige, der skal være på spil imellem os.

Den magt udspringer af universets centrum og udtrykkes i åbenhed, i fri tale, i tillid, i tiltro til sandhed. Den udspringer i en dyb overbevisning - ja, i en tro på - at i centrum for verden er den kærlighed som universet udsprang af, og som er meningen med hele universet.

I centrum står kærligheden fra Gud til skabningen - og den kærlighed skal herske mellem mennesker. Vi skal leve med tilgivelsen i centrum, elske vores fjender, velsigne modstanderne, skabe liv i verden, gøre livet muligt, så mennesker kan trives - ja, så kloden kan trives, for vi ved også nu, at det ikke kun handler om mennesker, men om hele skabelsen

I tiden mellem jul og nytår har jeg læst de forskellige bøger, jeg har af Desmond Tutu. Det har været en stor oplevelse. At sidde og læse, hvordan en teologisk eksistens lever midt i verden og tør se og opleve det hele. Især vil hans bog "No Future Without Forgiveness" (Ingen fremtid uden tilgivelse) stå tilbage i mit

sind.

Tutu var et menneske, en præst og en teolog, der stod tilbage med en radikal forståelse af tilgivelsen, som det punkt intet menneske kunne snige sig uden om.

70 Den er centrum for ham. Det er her, Guds kærlighed skal manifestere sig som værende sandheden i verden.

Tilgivelsen er ikke bare et let træk på smilebåndet, en overfladisk overbærenhed, en sentimental stemning. Man lytter til et menneske, der ikke gør nogen

75 hemmelighed af, at tilgivelse nærmest er umulig, men han fastholder.

Et sted forklarer han, hvor ondsindet apartheid var. Han var kommet forbi en strand som helt ung far med sit barn. Den lille ville ned og lege med de andre børn og springe i vandet. Han havde måttet forklare, at det kunne ikke lade sig

80 gøre. "Din farve er forkert", havde han måttet sige.

Han var selv blevet nødt til at lægge mindreværdet ind i sit barn, der naturligvis intet forstod. I øvrigt et mindreværd, som Tutu hele livet igennem blev nødt til at sande, var blevet så centralt placeret, at det nærmest ikke var til at udrydde i

85 eget sind.

Han gjorde sig det ikke nemt på nogen måde. Lige fra oplevelsen af at se sin mor blive banket og til at opleve den frygtelige forbandelse, som havde hvilet over samfundet. Han skånede ikke sig selv for at gå igennem helvede med sine

90 landsmænd.

Som formand for Sandheds- og forsoningskommissionen lyttede han til folkets lidelse. Enhver, der læser "Ingen fremtid uden tilgivelse" får en indsigt i Sydafrikas (og såmænd også i Afrikas historie). Læseren får den frygtelige indsigt

95 i, hvor ondskabsfuldt apartheid-styret var. At lytte til beretningerne om tortur og nedværdigelse - at lytte til forløjetheden og selvretfærdigheden - gør ikke noget menneske godt. Men det skete.

Der har været mange kritiske bemærkninger om den kommission. Tutu har hver

100 og én af de kritiske, ja selvkritiske røster med, i sin egen beretning. Ikke et øjeblik er han i tvivl om, at det var det rigtige for Sydafrika. Det var lige i traditionen fra Nelson Mandela at pege på onskaben og finde vejen til tilgivelse og sandhed. Men det førte både kritik af egne rækker med sig (og de blev rasende) og af det

105 hvide styre, der indtil det sidste undslog sig for blot at vedgå, at apartheid havde været et onde.

Det er bevægende at se, hvordan han stædigt kæmper for at få PW Botha til blot at vedgå en flig af skyld uden at lykkes med det. Det havde rykket endnu mere,
110 hvis det var sket.

Vi har haft privilegiet at lytte til et menneske, der i mange år troede fuldt og fast på sandheden i tilgivelsen. Han troede, at der var en anden magt end Herodes'. Han lærte os om forholdet mellem kærlighed og retfærdighed. Han lærte os ikke
115 at overse vores næstes rettigheder.

Et liv i kærlighedens strid mod det nedladende og ondskabsfulde har vi været vidne til. Der er et genskær fra Betlehem, der heldigvis kan ses i rigtige menneskers liv - i alle menneskers liv, ville Tutu påstå. Der er håb og lidelse i
120 tilværelsen, påstod han. Og han vidste om begge dele. Håbet efterlod en storsindethed i ham.

Til det sidste kæmpede han for de undertrykte og for dem, hvis håb, man prøvede at stække - og det kostede ham. I en sydafrikansk sammenhæng var der
125 mange, der ikke var tilfredse med Sandheds- og forsoningskommissionens arbejde. De havde hellere set et opgør, der havde haft hævn som motiv.

Det var ikke nemt i en afrikansk sammenhæng at hævde homoseksuelles rettigheder. Og det var ikke nemt i verden som helhed at minde om det glemte
130 palæstinensiske folk, der i mere end halvtreds år har levet som en besat nation. Han måtte se sig selv beskrevet på en husmur i Jerusalem som "et sort nazisvin". Tænk sig, hvad et menneske, der blot hævder friheden, håbet og forsoningen, må finde sig i!

135 Hele sit liv pegede han på Kristus - tilgivelsen, kærligheden og sandheden i livet. Det skete ikke så sjældent, at han tænkte, hvad i alverden Gud havde tænkt sig med at skabe mennesket, der lod sig forlede af ondskaben, men han troede på, at der var en anden magt i verden.

140 Tutu skal have det sidste ord, og jeg håber, at hans teologiske eksistens kan være med til at lede os ud af den overindividualiserede tilværelsesforståelse og over i fællesskabet, for det er de andre, der gør mig til den, jeg er.

145 Jeg håber, at vores øjne vil se de undertrykte og fattige, og at vores stemmer vil protestere. Nogle skal minde verden om Palæstina, om Hviderusland, om undertrykkelse og forskelsbehandling i eget land.

Tutu siger i "Ingen fremtid uden tilgivelse":

150

"Med andre ord, der er håb. Der er håb, fordi gerningsmændene - såvel som de, der tjente på apartheid - blev afsløret som mennesker, skrøbelige men med muligheden for at gøre det bedre, hvis de altså kommer ud af selvretfærdighedens eller fornægtelsens tilstand, og de bliver og stille siger: "Det gør mig ondt, tilgiv mig."

155

Efter det gruopvækkende arbejde i kommissionen, slap jeg væk med en dyb forståelse af, at selv om der er meget ondskab på spil, så har vi mennesker en mulighed for det gode. Vi kan blive meget gode. Det er netop dét, der fylder mig med håb i selv de mest uløselige og umulige konflikter." (Desmond Tutu: No Future Without Forgiveness s. 204f).

160

Kilde

Manuskript er taget fra www.kobenhavnsstift.dk med tilladelse fra udgiver

165

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Mindetale, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

170

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/peter-skov-jakobsens-praediken-ved-mindegudstjeneste-for-desmond-tutu>

175

180